STIL 7. Medunarodni časopis. Ed. Milosav Ž. Čarkić. Beograd: Medunarodno udruženje „Stil“ – Pravoslavni bogoslovski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2008. 442 s. ISSN 1451 – 3145.

Medzinárodná ročenka *Stil* pravidelne vstupuje do zorného uhla filologickej komunity od roku 2002. Periodikum sa v čase svojho vzniku predstavilo ako „žurnál pre lingvistiku a literárnu štylistiku, teóriu literatúry, rétoriku a súvisiace oblasti“. Konceptne je teda pripravované ako voľná vedecko-komunikačná platforma na prezentovanie a porovnávanie výsledkov bádání, v ktorých je prítomný interdisciplinárny potenciál. Publikačná línia bola utvorená, overená a v doterajších vydaniach potvrdzovaná najmä pričinením jej hlavného redaktora s jeho spolupracovníkmi. Zdôraznime, že v hĺbkovej rovine ročenky spočívajú výskumné okruhy a témy, venované synchrónnym aspektom skúmanej problematiky. Časopis od 3. čísla (2004) rozšíril svoj profil o analýzu diskurzu. Takto celkom prirodzene otvára svoje stránky teoreticko-komunikačne a pragmaticky orientovaným trendom, smerom a prúdom, neobchádzajúc ani estetické súčasti, podmienky a prejavy dorozumievania.

Stil predstavuje výsledky špecializovaných výskumov; zvýšenú pozornosť pritom venuje interjazykovým a medziodborovým kontaktom. Nebráni sa ani komplexnejším teoretickým zovšeobecneniam a syntetickým úvahám. Štruktúru čísel, zmysel a poslanie publikovaných príspevkov teda možno vidieť v systematickom, diskusnom predstavovaní a prepájaní rozmanito orientovaných metodologických línií a metodických prístupov. V obsahu jednotlivých ročníkov preto nachádzame široké tematické zameranie, rôzne prístupy k nosným lingvistickým a literárnovedným oblastiam, predstavované prostredníctvom rozmanitých národných jazykov. Takéto ladenie potvrdzuje trendy hľadania a nachádzania odpovedí na podnety a výzvy, ktoré aj do vedeckej komunikácie prináša začiatok 21. storočia.

Siedme číslo ročenky znova vyšlo vo funkčnej spolupráci Medzinárodnej asociácie „Stil“ a Pravoslávnej teologickej fakulty Belehradskej univerzity. Prvýkrát sa tak udialo v roku 2007. Výsledkom súčinnosti je pestré štruktúrované číslo, približujúce dotyky, prieniky, ale i protirečenia vedeckých koncepcií, problémov a máľadov. Metodologický pôdorys – samozrejme, vždy s viac či menej zreteľnými štylistickými motívmi – vystužuje teória textu, lingvistika textu, kognitívna lingvistika, pragmalingvistika, interlingvistika a translatológia, lingvokulturológia, lingvistická geografia a kartografia, žánrológia, poetika, religionistika, umenoveda a didaktika. Na tejto platforme sa predstavuje najmä ťažisko ročenky, pozostávajúce z 31 štúdií – pritom viac než štyri pätiny pripravili ženské autorky –, spracovaných v 8 jazykoch. Náplň aktuálneho čísla rozširuje 7 recenzií, ktoré venujú pozornosť srbskej (Nataša Markovičová, Milana Radičová-Dugoničová, Andrej Stojanovič), českej (Zdeněk Pechal, Milan Pokorný) a poľskej (dve recenzie od Tadeusza Szczerbowskiého) vedeckej tvorbe. Obsah dopĺňa aktualita z prírodovednej oblasti (kozmológia a vesmír; Branko Dragovič) a jubilejná rubrika, tentoraz venovaná osobnosti profesora Milana Jelínka. Štandardnú súčasť publikácie utvárajú minimedailóny spolupracovníkov a technické odporúčania pre prispievateľov.

Ústredný blok štúdií sa pre široký tematický záber neviaže do vyhranených a zreteľných súborov. Ich motívické súvislosti sú však zrejmé. Na prvom mieste možno vnímať teritórium spolupracujúcich kódových sústav, medzijazykových a medzivedných vzťahov, hybridných textov a štýlových prienikov (Jelena V. Beloglazovová, autorská dvojica Andrej A.

Bogatyryov – Oľga P. Bogatyryovová, Valéria E. Čerňavská, Svitlana Ivanenková, Senka Ivoševičová, Ksenija Končarevičová, Elżbieta Sierosławska, Jurij A. Sorokin, Svetlana Ju. Vorobjovová), priestor vedeckých textov a odbornej komunikácie v pracovnom prostredí (Natália V. Danilevská, Tatiana P. Karpilovičová, Natália V. Solovjevová, Irina A. Ščirovová, Jelena G. Zadorná, Lidija Tanturovská) a religióznu komunikačnú sféru (Irina V. Bugajevová, Alexander Gadomský, Oľga A. Prochvatilovová, Tet'jana Viľčinská). Ďalší okruh publikovaných vedeckých záujmov predstavuje poetika, naratológia a individuálny autorský štýl (Anna Bednarczyková, Milosav Ž. Čarkič, Anna Ginterová, Goran Maksimovič, Ivo Pospíšil, Tet'jana V. Radzijejská, Dorota Szczesniaková), kartografická textualizácia (Grigorij Arkušin, Mirčeta Vemičová) a lingvomedialogické príspevky (Jevgenija A. Gončarovová, Alena Jaklová, Bohumila Junková). Ako už bolo naznačené, celok sa prezentuje ako viacúrovňový výber s voľnejším usporiadaním textov. I napriek zrejmému úsiliu programovo zosúladiť metodologicko-metodicky heterogénne texty mohlo byť radenie vedeckých štúdií zvýraznené napríklad aj formálne vyčlenenými podkapitolami. Docielila by sa nielen pohotovejšia orientácia v ponuke, ale najmä by sa podporila obsahovo-tematická línia konkrétneho vydania.

Pristavme sa – *pars pro toto*, teda s nárokmi na reprezentatívnejšie priblíženie – pri príspevkoch s lingvistickou bázou a výraznejším metodologickým smerovaním.

Jevgenija A. Gončarovová (Sankt-Peterburg) v štúdiu *Mediálny aspekt spôsobu formulovania textu ako problém štylistiky* zdôrazňuje textotvornú úlohu dvoch základných spôsobov komunikácie – ústnej (hovorenej) a písomnej formy. Od príklonu k patričnej forme závisí profil komunikačnej situácie a vlastná realizácia zodpovedajúceho obsahu prostredníctvom textového prototypu. Medzi uvedenými pólmi sa stále viac aktivizuje stredové pásmo prechodných textov, ovplyvňovaných prienikom vlastností ústnosti a písomnosti – autorka ako príklad uvádza interview. Na solídne poznanie vzťahu zmiešaných textov k formám rečových aktivít a k dvom mediálne (rozumejme: od prostredia) závislým systémom mentálno-rečovej vybavenosti človeka je potrebné spresniť aj patričný konceptuálny aparát vrátane pojmovo-terminologického inštrumentária. Teoretické úsilie by sa malo zamerať na formuláciu jazykovej objektivizácie tvorby textu a jazykovej reprezentácie či prijatia textu, a to s odrazom v kategórii štýlu a v jadre tzv. štylistickej informácie. Autorka sa pri výklade súvislostí opiera o vedecké koncepcie modernej nemeckej štylistiky (Fleischer – Michel – Starke), pripomínajúc ich výraznú antropocentrickú podstatu. Pri úvahách o spôsobe tvorby textu rozlišuje je rezultatívny a procedurálny aspekt, ale oprávnené zastáva názor o súbežnom pôsobení oboch tendencií. Tento komplexný prístup okrem českých komunikačne a štylisticky orientovaných príspevkov (Jan Kořenský, Jana Hoffmannová a i.) je známy aj v slovenskej štylistike (Jozef Mistrík, Ján Findra), operujúcej s pojmami „stavba – výstavba textu“. Jevgenija A. Gončarovová s oporou o dichotómiu ústnosť – písanosť a nadväzujúce, podružné charakteristiky (spontánnosť – nespontánnosť, dialogickosť – monologickosť a i.) vzťahuje kategoriálny systém ku komunikačným sféram. Na záver svojich náhľadov poznamenáva, že prostredie rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje komunikačnú situáciu vrátane jedinečných a vždy rozmanitých podmienok, v ktorých sa nachádza a ktoré musí rešpektovať autor s adresátom.

Valéria E. Čerňavská (Sankt-Peterburg) v textovo-typologicky vybudovanom príspevku *Aké textové hranice potrebuje lingvista? Polykódové a hybridné texty* zameriava pozornosť na problematiku textu ako lingvosemiotickej kategórie, a to z hľadiska jeho ne/ohraničenosti. Všíma si najmä heterogénne – „kreolizované“, polykódové, verbo-vizuálne, „mon-

tované“ – texty, resp. textové typy, v ktorých sa zmiešanost' popri formálnych prejavoch exponuje na úrovni významu vety. Autorka neprijíma termín kreolizovaný text; odmietnutie argumentuje poukazovaním na inourovňovú „obsadenosť“ jeho pojmu, ktorý je v dotyku s pojmom-termínom pidžin. Zmiešané texty s oporou o názor Jurija Lotmana klasifikuje ako textové typy s pružnými hranicami. Pohyblivosť hraníc je výhodná: funkčne sa narušajú a zároveň potvrdzujú ustálené normy. Tie sú v priaznivom prípade vybavené dostatočnými variačnými možnosťami, a tak sú schopné podporovať tvorivý antropocentrický ráz medziľudskej komunikácie.

Natália V. D a n i l e v s k á (Perm) v stati *Textotvorná funkcia hodnotenia vo vedeckej komunikácii* vychádza z kognitívnych a emotívnych črt, ktoré charakterizujú intelektuálny výkon a prínos vo vedeckom diskurze. Na osi pôvodné (známe) – nové (neznáme) nachádza podmienky a prejavy hodnotenia. Poníma ich ako sémanticko-synkretickú poznatkovo-hodnotiacu činnosť so vzťahom k predmetu myslenia.

Tatiana P. K a r p i l o v i č o v á (Minsk) v príspevku *Dve úrovne štruktúry vedeckého textu a ich jazykové príznaky* analyzuje dvojúrovňovosť – kompozičnú a superštruktúrnú hladinu – vedeckého textu z kognitívno-komunikatívnych pozícií. Textový typ (synonymicky používa aj termín žáner) charakterizuje ako triedu textov so zhodnými komunikačnými cieľmi, podmienkami komunikačného kontaktu a rovnakými, resp. príbuznými štruktúrnymi a jazykovými charakteristikami. Ako parametre na vyčlenenie žánrov slúži komunikačná sféra a ciele, individuálne a skupinové črty autora a adresáta, typová štruktúra, autorské stratégie a taktiky a patričné výrazové prostriedky. Superštruktúru v zhode s názormi Teuna A. van Dijka poníma ako schému, pozostávajúcu zo sémantických komponentov príznačných pre žáner. Teóriu superštruktúr dopĺňa o sústavu tzv. diskurzívnych markerov, t. j. delimitátorov súčasti textu, ktoré sa aktivizujú podľa jeho sémantickej štruktúry. Porovnávaním rámcových zložiek bieloruských a anglických odborných textov potvrdzuje poznatok o všeobecnej nelineárnej superštruktúre vedeckých textov.

Natália V. S o l o v j o v o v á (Perm) v štúdií *Vedecká diskusia ako súborný žáner* zameriava pozornosť na dialogické komunikáty svojho druhu, ktoré sa uplatňujú v tlačenej podobe. V centre jej pozornosti spočívajú dva typy vedeckej diskusie; sú vybudované ako tzv. jednohlasný a na druhej rovine disonantný dialóg. Prvý typ charakterizujú kooperatívne stratégie a taktiky, korektný priebeh, spolupráca komunikantov a pochopenie, vyúsťujúce do nových poznatkov. Druhý typ podporuje konkurencia, úsilie zvíťaziť nad partnerom a posilňovať vlastnú prevahu. Výsledkom uprednostňovania druhého typu je žánerový posun – zmena diskusie na polemiku, ktorá je podľa autorky takisto súborným žánrom.

Alexander G a d o m s k ý (Perm) v stati *Štylistický prístup k analýzam religiózneho jazyka* uvažuje o stupni podobnosti a zároveň rozdielnosti medzi pojmi „religiózne jazyk“ a „religiózne štýl“. Vychádza z názorov, ktoré sa objavili na začiatku 90. rokov 20. storočia aj v slovenských podmienkach (pripomenutia o vymedzení osobitného náboženského štýlu v prácach Jozefa Mistrika). Vymedzuje determinanty religiózneho štýlu, poukazuje na množstvo súbežných, nie však synonymických termínov v tomto rangu v slovanskej vedeckej sfére. Zdôrazňuje ich používanie a uplatňovanie jednak v postavení samostatných štýlov, ale aj zaradovanie na úroveň podštýlov. Pokúša sa nachádzať východiská z terminologickej záplavy a navrhnúť všeobecnejšiu klasifikáciu prejavov v náboženskej komunikačnej sfére. Opiera sa pritom o vzťah (jazyk) *sacrum* – *profanum* a prihovára sa za používanie strechového termínu religiózne štýl.

Ksenija K o n ě a r e v i ě o v á (Belehrad) vo svojom vedeckom príspevku *O predmete konfrontačných lingvokulturologických výskumov* poukazuje na nevyhnutnosť a účelnosť porovnávacích štúdií ruského a a srbského jazyka. Prehľadne predstavuje predmet a doménu lingvokulturológie. Poníma ju ako komplexnú, syntetickú vedeckú disciplínu, študujúcu vzájomné vzťahy medzi kultúrou a jazykom. Tento proces spoluvytvára integrálnu štruktúru vnútrojazykových a mimojazykových (kultúrnych) obsahov. Základné jednotky analýzy autorka štúdie nazýva lingvokultúrémami. Na nich sú založené teoretické koncepty, potvrdzujúce ruské a srbské pravoslávne tradície.

Kompletné vydanie ročenky s jej doterajšími číslami sa nachádza aj v elektronickej podobe; aktuálne vydanie je tiež pohodlne prístupné v úplnej verzii. Tento počin treba uvítať. Zmnožujú sa tak možnosti na efektívny vstup čitateľa do poznatkového priestoru a zhodnocujú sa autorské a redakčné úsilie. Každé špecializované periodikum ako nízkonákladová edícia totiž nevyhnutne potrebuje širokú a funkčnú publikačnú platformu.

Prajme hlavnému redaktorovi, aby sa skupinové a osobnostné redakčné nasadenie a spolupráca na všetkých úrovniach životodarne prejavovali aj v ďalších rokoch na potvrdzovaní stanovených tematických línií, prezentovaní hodnotného vedeckého záberu a celkove pri podpore vskutku náročného projektu, akým *Stil* nepochybne je.

Vladimír Patráš